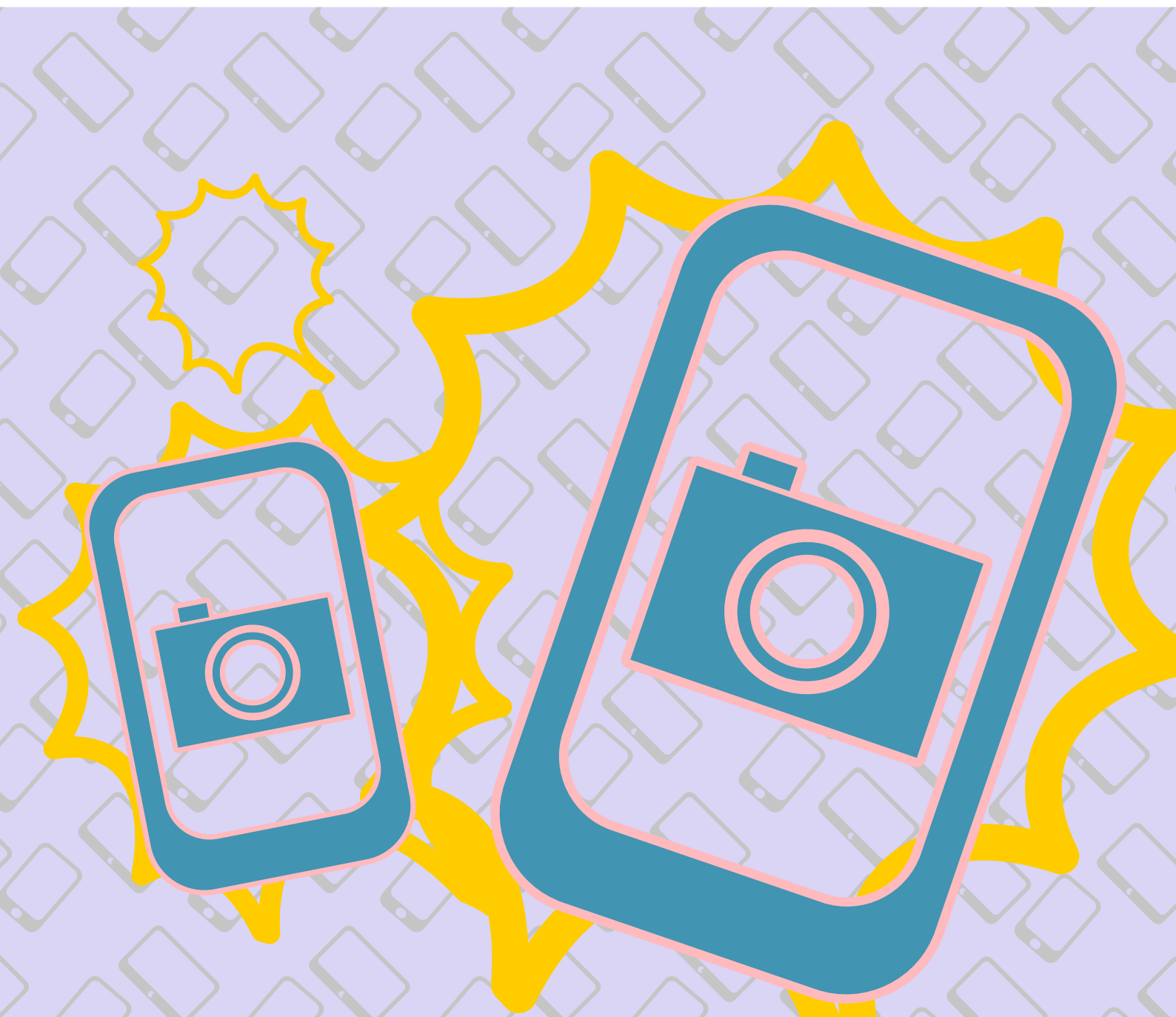

Seksting i granice własnej prywatności

scenariusz lekcji dla uczniów gimnazjum

Autor: dr Łukasz Srokowski

Kontakt:

Stowarzyszenie "Miasta w Internecie"

ul. Krakowska 11a

33-100 Tarnów

tel.: +48 14 628 42 10, 688 80 12

fax: +48 14 628 43 11

Artur Krawczyk

tel. +48 502 357 587

Więcej informacji na temat projektu:
CYFROWOBEZPIECZNI.pl - Bezpieczna Szkoła Cyfrowa,
na stronie www.cyfrowobezpieczni.pl

Więcej informacji na temat Stowarzyszenia "Miasta w Internecie"
na stronie www.fabrykaprzyszlosci.pl

Projekt jest współfinansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach zadania publicznego "Poprawa kompetencji pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni oraz reagowania na zagrożenia"

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Polska

– Licencja ta pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/pl/>

O projekcie Cyfrowobezpieczni.pl

Projekt „Cyfrowobezpieczni.pl – Bezpieczna Szkoła Cyfrowa”, nazywany dalej Cyfrowobezpieczni.pl jest współfinansowany ze środków budżetu państwa otrzymanych od Ministra Edukacji Narodowej w ramach rządowego programu „Bezpieczna +” mającego na celu wspomaganie organów prowadzących szkoły w zapewnianiu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach w latach 2015-2018.

Projekt ten ma stanowić odpowiedź na problemy związane z coraz silniejszą obecnością technologii cyfrowych w życiu uczniów. Ze względu na bardzo dużą złożoność tego tematu, konieczne było zaplanowanie działań, które będą w systemowy sposób dotykały wszystkich aspektów zetknięcia się świata cyfrowego i polskiej szkoły.

Temat ten ma bowiem co najmniej dwa oblicza. Z jednej strony komputery, smartfony i ciągły dostęp do Internetu prowadzą do pojawiania się wielu zupełnie nowych zagrożeń, na które nie są przygotowane ani dzieci, ani rodzice ani system oświatowy. Z drugiej strony mądre wykorzystywane narzędzi cyfrowych w edukacji może prowadzić do bardzo dobrych efektów: większego zaangażowania uczniów, lepszych wyników edukacyjnych, rozwoju ciekawszego i bardziej aktywizującego środowiska nauki. Obie strony problemu są więc istotne dla szkoły i konieczne jest dobre wyważenie działań, tak aby zabezpieczyć dzieci przed zagrożeniami, a jednocześnie nie zniechęcić ich do korzystania z narzędzi cyfrowych.

Jak wynika z badań socjologów, obecność świata cyfrowego działa jako swoisty „wzmocniacz” dla tego, co dzieje się w szkole. Jeżeli szkoła pracuje dobrze, nauczyciele odpowiednio dobierają metody pracy do potrzeb uczniów i umieją wesprzeć ich w rozwoju, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych może wzmocnić efekty pracy szkoły. Jednak, jeżeli między uczniami relacje są złe, oparte na braku empatii i życzliwości, narzędzia cyfrowe mogą być katalizatorem wielu negatywnych zjawisk, takich jak nękanie, izolowanie i agresja rówieśnicza. Tak więc, gdy myślimy o zagrożeniach bezpieczeństwa uczniów, nie same narzędzia cyfrowe są kluczowym problemem, ale zjawiska, które eskalują.

Projekt Cyfrowobezpieczni.pl ma na celu zaproponować szkołom systemowe rozwiązania, które pozwolą lepiej wykorzystywać narzędzia cyfrowe dla wspierania rozwoju uczniów, przy jednoczesnym zapewnieniu dzieciom bezpieczeństwa i nauczaniu ich zasad mądrego korzystania z Internetu i urządzeń cyfrowych.

W ramach projektu:

- Odbędzie się blisko 2500 spotkań w szkołach, w ramach Szkolnych Dni Bezpieczeństwa Cyfrowego. W trakcie każdego takich Dni będą miały miejsce spotkania z dyrekcją, nauczycielami oraz uczniami, przeprowadzone przez edukatorów projektu.
- Zrealizowane zostaną 3 edycje konkursu „Jesteśmy Cyfrowobezpieczni!”, w ramach których szkoły będą mogły wygrać cenne nagrody, w tym pełne wyposażenie nowoczesnej pracowni informatycznej.
- Powstaną specjalne punkty konsultacyjne dla dyrektorów szkół, nauczycieli i rodziców.
- Odbędą się 3 Ogólnopolskie Konwenty Bezpiecznej Szkoły, na które zaproszeni będą nauczyciele z całej Polski.
- Przeprowadzone zostaną szkolenia dla blisko 2500 szkolnych liderów bezpieczeństwa cyfrowego.
- Powstanie portal Cyfrowobezpieczni.pl, na którym dostępne będą wszelkie materiały projektowe, w tym 24 scenariusze lekcji dla 4 etapów edukacyjnych, materiały multimedialne i kursy e-learningowe dla nauczycieli.

Niniejszy scenariusz stanowi więc tylko część szerszego projektu – dlatego też zachęcamy Cię do zapoznania się z pozostałymi materiałami projektowymi, dostępnymi również na portalu **Cyfrowobezpieczni.pl**

Spis treści

Wprowadzenie	2
--------------	---

Scenariusz lekcji

Metody pracy	3
Cel lekcji	4
Efekty kształcenia	4
Do przygotowania przed lekcją	4
Przebieg lekcji	5
Omawianie haseł, zapisanych przez uczniów	6

Materiały dodatkowe

O przełamywaniu wstydu podczas dyskusji na temat sekstingu	7
Relacje między dziećmi a rodzicami jako najważniejszy bezpiecznik	9
Co robić, gdy mleko się już rozlało – reakcja szkoły na ujawnienie prywatnych zdjęć uczniów	9
O przekazywaniu i kolekcjonowaniu zdjęć	11
Informacje metodyczne	12
Współpraca z rodzicami	13
Zadania rozwojowe dla nauczyciela i literatura dodatkowa	14

Wprowadzenie

Jednym z najbardziej medialnie rozpoznawalnych zagrożeń, wynikających z codziennego korzystania przez nastolatki z technologii cyfrowych, jest tzw. seksting – a więc przesyłanie sobie przez uczniów swoich zdjęć erotycznych. Słowo to pochodzi od połączenia słów „seks” i „texting”, czyli wysyłanie wiadomości tekstowych. Najważniejszym ryzykiem sekstingu jest możliwość upublicznienia takich fotografii przez odbiorcę. Łatwo sobie wyobrazić taki rozwój sytuacji: zakochana dziewczyna wysłała do swojego chłopaka prowokujące zdjęcia, w założeniu przeznaczone tylko dla niego. I są one tylko dla niego, ale wyłącznie do momentu, w którym para się rozstaje – gdy jednak związek się kończy kłótnią, on z zemsty umieszcza prywatne zdjęcia w sieci lub rozsyła do wszystkich kolegów i koleżanek w klasie.

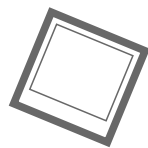
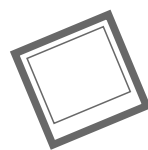
Seksting wynika z rozmywania się granic prywatności, ale także z silnej presji rówieśniczej – wiele dziewczyn ulega sugestiom i namowom koleżanek, tłumaczących, że to niezbędne, żeby być „cool”, czyli na czasie. Wysyłanie takiego zdjęcia jest niezwykle proste w epoce smartphonów. Wystarczy skierować na siebie aparat, zrobić zdjęcie i wysłać go przez smsa lub dedykowaną aplikację.

Na rynku rozwiązań technologicznych pojawiło się wiele aplikacji, które wspierają tego typu zachowania. Jedną z najbardziej popularnych jest Snapchat, o którym w tym scenariuszu będziemy wiele pisali – jego siłą jest fakt, że wysłane zdjęcia znikają po maksymalnie dziesięciu sekundach. Istnieją jednak niestety sposoby obejścia tego zabezpieczenia, o których często nie wiedzą użytkownicy.

Problem sekstingu dotyczy głównie dziewczyn, choć znane są już też przypadki dramatów chłopców, którzy prywatnymi zdjęciami podzielili się ze swoimi dziewczynami. Obecność tego zjawiska najbardziej zaznacza się w okresie gimnazjum i liceum. Dotyczy dzieci wszędzie, zarówno w dużych miastach jak i w małych miejscowościach. Moda na takie zachowania jest obecna w większości krajów. Problem nie ma charakteru wyłącznie polskiego, dlatego w wielu innych systemach edukacji w proces wychowania dzieci także włączona jest profilaktyka i przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom tego typu.

Seksting ma także aspekt legalny – przesyłanie rozbieranych zdjęć uczniów niepełnoletnich może być traktowane jako dystrybucja dziecięcej pornografii. Doświadczenia z innych krajów (zwłaszcza z USA) pokazują jednak, że znacznie lepsze niż karanie za seksting i grożenie sankcjami prawnymi jest prowadzenie edukacji i uświadamianie uczniów z jakim ryzykiem się wiąże. Jak powiedział jeden z uczniów gimnazjum zapytany o konsekwencje prawne wysyłania rozbieranych smsów „gdyby mieli za to aresztować, musieliby posadzić większość mojej klasy”.

Dlatego scenariusz ten koncentruje się na pokazaniu przyczyn i konsekwencji sekstingu w sposób czytelny i zrozumiały dla nastolatków, tak aby potrafili oni w odpowiednim momencie zastanowić się i powstrzymać od naciśnięcia przycisku „wyślij”.

Scenariusz lekcji

Lekcja ta została zaprojektowana z myślą o uczniach klasy pierwszej gimnazjum, jest jednak także adekwatna dla większości uczniów klas drugich i trzecich. Dotyka ona tematów związanych z seksem i prywatnością, dlatego chcąc ją przeprowadzić, upewnij się, że jest ona właściwa dla Twojej klasy i odpowiada również Twojemu stylowi pracy, i zasadom funkcjonującym w klasie.

Jeżeli to możliwe, dowiedz się też przed rozpoczęciem lekcji, czy w klasie miały miejsce już jakieś trudne sytuacje związane z sekstingiem. Jeżeli tak faktycznie było, nie używaj tego, jako przykładu, bo mogłoby być to nieprzyjemne doświadczenie dla ofiary sekstingu, ale miej to na uwadze, dobierając przykłady i pokazując mechanizmy działania sekstingu.

Lekcja składa się z pięciu części: prezentacji filmu na temat ryzyk sekstingu oraz czterech modułów odpowiadających na cztery pytania związane z tematem.

Metody pracy

Lekcja ta opiera się na pracy warsztatowej nauczyciela z całą klasą oraz na dyskusjach w parach. Całość lekcji ma mieć charakter mocno aktywny i nastawiony na wspólne wypracowywanie treści, nie zaś na przekaz ze strony nauczyciela.

Jest szczególnie ważne, aby w trakcie pracy na temat sekstingu unikać moralizowania i pouczania dzieci z pozycji autorytetu, a skupić się na wspólnym dochodzeniu do rozumienia co jest przyczyną ryzykownych zachowań i jakie mogą być ich skutki. Ponieważ temat ten będzie trudny zapewne dla uczniów (bo zwykle nie poruszany w szkole), a jednocześnie może być też niecodzienny dla nauczyciela, najbardziej rekomendowaną postawą będzie otwartość na dyskusję i dialog na temat tego, jak uczniowie rozumieją omawiane zjawisko.

Więcej informacji na temat wykorzystywanych metod znajdziesz w dalszej części scenariusza poświęconej metodyce pracy.

Cel lekcji

Zbudowanie w uczniach świadomości tego, że seksting może być dużym zagrożeniem dla własnej prywatności i może mieć daleko idące konsekwencje dla ich życia.

Zrozumienie przez uczniów czym jest prywatność i jakie ryzyka są związane ze zbytnim rozmywaniem jej granic.

Efekty kształcenia

W zakresie wiedzy:

uczniowie wiedzą na czym polegają zagrożenia związane z sekstingiem

uczniowie rozumieją przyczyny i skutki zdarzeń mogących prowadzić do naruszenia ich prywatności

W zakresie umiejętności:

uczniowie wiedzą na czym polegają zagrożenia związane z sekstingiem

uczniowie rozumieją przyczyny i skutki zdarzeń mogących prowadzić do naruszenia ich prywatności

W zakresie postaw:

uczniowie potrafią ocenić, jakich treści nie powinni wysyłać innym osobom

uczniowie potrafią odpowiednio zareagować w przypadku naruszenia ich prywatności

uczniowie mają świadomość zagrożeń płynących z nadmiernego rozmycia granic swojej prywatności

Do przygotowania przed lekcją

Tak jak do wszystkich innych scenariuszy lekcji w ramach projektu Cyfrowobezpieczeni.pl, również do tego dołączony jest krótki film ilustrujący poruszane w nim zagadnienia. Przygotuj się do jego wyświetlenia na lekcji – ważne tutaj będzie zadbanie, oprócz rzutnika, także o odpowiednie głośniki.

W zależności od swoich preferencji i stylu pracy możesz prowadzić tę lekcję przy użyciu technologii cyfrowych (wykorzystując np. Dysk Google, aplikację Padlet lub inne aplikacje cyfrowe) albo też przy wykorzystaniu tradycyjnej tablicy.

Przed lekcją przygotuj tablicę (realną lub wirtualną) do pracy. Podziel ją na cztery części i oznacz każdą z nich na górze kolejnymi z czterech haseł: (1) DLACZEGO WYSŁANO? (2) CO WYSŁANO? (3) JAK ZOSTAŁO UJAWNIONE? (4) CO TERAZ ZROBIĆ? Jeżeli wykorzystujesz tablicę tradycyjną upewnij się, że można do niej przyczepić kartki, np. za pomocą magnesów oraz, że masz wystarczającą ilość magnesów.

Przygotuj także kartki papieru – lub udostępnij uczniom wirtualną tablicę – tak, aby mogli na niej pisać.

Przebieg lekcji

Poniższy przebieg lekcji opisany jest w wersji wykorzystującej tradycyjne narzędzia (zwykła tablica i przyczepiane do niej kartki papieru). Jeżeli planujesz przeprowadzić lekcję w wersji wykorzystującej narzędzia cyfrowe, zaadaptuj plan scenariusza do dostępnych Ci sprzętów i aplikacji.

5 min.

Sprawy organizacyjne

- 1 Sprawdzenie obecności.
- 2 Inne sprawy organizacyjne.

5 min.

Film

- 3 Zapowiedz uczniom, że za chwilę pokażesz im krótki film, ilustrujący temat dzisiejszej lekcji.
- 4 Włącz film.
- 5 Po jego zakończeniu omów krótko wrażenia klasy – możesz użyć do tego schematu umieszczonego w dalszej części scenariusza.

Film, dostępny razem ze scenariuszem na platformie Cyfrowobezpieczeni.pl

8 min.

Dlaczego wysłano?

- 6 Powiedz uczniom, że będą pracowali w parach. Daj każdej parze cztery kartki papieru, najlepiej rozmiaru A5 (np. w czterech różnych kolorach).
- 7 Poproś, żeby w parach zastanowili się, dlaczego właściwie ludzie – zwłaszcza młodzi – wysyłają sobie zdjęcia na których są częściowo lub całkowicie rozebrani. Powiedz, że każda para ma za zadanie zapisać co najmniej dwa powody – każdy z nich na osobnej kartce. Daj im na to 3 minuty.
- 8 Gdy skończą, zaproś ich do tablicy, żeby powiesili kartki w pierwszej sekcji tablicy.
- 9 Razem z klasą stojącą przy tablicy, lub też siedzącą w ławkach (zależnie od ilości osób i miejsca przy tablicy) omów to, co zapisali na kartkach. Jeżeli chcesz, możesz wspomagać się przy tym sugestiami na temat omówienia, zawartymi pod tą tabelką.

Zadania dla grup możesz wyciąć i rozdać lub też po prostu powiedzieć każdej grupie – albo zapisać zadanie na tablicy.

8 min.

Dlaczego zostało upublicznione?

10

Gdy zakończycie dyskusję na ten temat, poproś ich o to, by usiedli i w analogiczny sposób zapisali na kartkach, dlaczego ktoś mógł chcieć upublicznić prywatne zdjęcia, które otrzymał od kogoś innego.

11

Następnie omów ten punkt analogicznie do poprzedniego.

8 min.

Jakie są konsekwencje?

12

Trzecim punktem jest omówienie konsekwencji upublicznienia zdjęć. Poproś uczniów, aby zapisali na kartkach jakie mogą być teraz konsekwencje dla osoby, która zrobiła sobie prywatne zdjęcia oraz jakie będą skutki tego, że będą one krążyły w sieci i wśród znajomych.

8 min.

Co teraz zrobić?

13

Ostatnim elementem do dyskusji mają być odpowiedzi na pytanie: co powinna teraz zrobić osoba, której zdjęcia zostały ujawnione, żeby ograniczyć szkody?

2 min.

Podsumowanie

14

Podsumuj lekcję, zwracając im uwagę na jeden podstawowy wniosek: **gdy wyślesz komuś swoje zdjęcie, tracisz całkowicie kontrolę nad tym kto i kiedy je będzie mógł zobaczyć.**

Omawianie haseł zapisanych przez uczniów

Gdy uczniowie zawieszą na tablicy swoje hasła, możesz je omówić na jeden z trzech poniższych sposobów:

SPOSÓB 1: Po kolei omawiajcie każdą kartkę, dyskutując nad jej treścią. Gdy dojdziecie do kolejnej kartki z podobnym hasłem, możecie ją pominąć. Zaletą tego sposobu jest większe panowanie nad procesem pracy i możliwość jego lepszej kontroli przez nauczyciela.

SPOSÓB 2: Poproś uczniów o pogrupowanie kartek we wspólne hasła, powiązane ze sobą tematycznie. Gdy to skończą, omówcie po kolei wszystkie grupy haseł. Zaletą takiego rozwiązania jest większa aktywizacja uczniów oraz lepsze przemyślenie tego, co zapisali – zajmie to jednak nieco więcej czasu.

SPOSÓB 3: Spójrz z uczniami na to, które hasła powtarzają się najczęściej i omów tylko te. Ten wariant przebiegu lekcji pozwoli go przeprowadzić najszybciej, niemniej niektóre pary uczniów mogą poczuć się rozczarowane, jeżeli ich hasła nie zostaną omówione – stosuj to tylko, gdy będzie Ci już brakowało czasu podczas lekcji.

Seksting – czy to naprawdę częsty problem?

Badania na temat sekstingu prowadzone przez różne ośrodki badawcze pokazują dość spójny obraz. Od 25% do nawet 35% uczniów otrzymało od kogoś nagie lub prawie nagie zdjęcia, a między 5 a 10% takie zdjęcia wysyłało. Ze względu na tematykę badań i towarzyszące im poczucie wstydu należy założyć, że liczby te mogą być niedoszacowane – jest dość prawdopodobne, że część uczniów nie przyznała się do takich zachowań, zwłaszcza, że blisko połowa uczniów twierdzi, że nawet jeżeli oni sami takich zdjęć nie otrzymali, to już ich koledzy i koleżanki mieli styczność z sekstingiem. Problem dotyczy w równym stopniu obydwu płci, chociaż jak wskazują badania, dziewczynki częściej są nadawcami zdjęć a chłopcy ich odbiorcami.

Na podstawie tych liczb można szacować, że gdzieś między jedną trzecią a połową uczniów miała już kontakt z tym zjawiskiem. To i tak względnie niewiele, w porównaniu do niektórych krajów zachodnich, w których zdecydowana większość uczniów spotkała się już z przesyłaniem sobie nagich zdjęć. Bazując na tych doświadczeniach należy założyć, że również w Polsce ten odsetek będzie wzrastał.

Jeżeli chcesz zapoznać się bardziej szczegółowo z danymi na temat sekstingu, na końcu scenariusza, w materiałach dodatkowych, znajdziesz link do raportu, przedstawiającego bardziej szczegółowe informacje oraz wykresy.

O przełamywaniu wstydu podczas dyskusji na temat sekstingu

Dyskusja na temat sekstingu może budzić wśród uczniów wiele emocji – najsilniejszymi będą zapewne wstyd i poczucie skrępowania. Jest to bowiem temat, który dzieci uważają za całkowicie powszechny w kontakcie między sobą i zupełnie niedostępny dorosłym. Dlatego uświadomienie sobie, że nauczyciel wie o takich praktykach, a także jest gotów i chętny z nimi o tym rozmawiać, może być dla niektórych sporym zaskoczeniem – zwłaszcza, jeżeli takie tematy nie były podejmowane wcześniej.

W trakcie rozmowy z dziećmi na temat sekstingu najważniejsze jest uniknięcie dwóch podstawowych pułapek, w które często wpadają dorośli, rozmawiając z dziećmi na tematy związane z ryzykownymi zachowaniami seksualnymi:

1

Nadmierne moralizatorstwo

Uczniowie szybko się otworzą i chętnie będą rozmawiali tylko wtedy, gdy poczują w Tobie autentycznego partnera do rozmowy, z zainteresowaniem i otwartością próbującego zrozumieć ich punkt widzenia. Jeżeli na ich odsłonięcie się i przyznanie, że wiedzą o zjawisku sekstingu zareagujesz pouczaniem lub nadmiernym krytykowaniem, jest duże ryzyko, że poczują się zagrożeni i nie będą chętni, by otworzyć się i zacząć o tym rozmawiać. Dlatego, gdy zdecydujesz się przeprowadzić tę lekcję, zachęcamy do szczerego zainteresowania tym, co mają do powiedzenia uczniowie i wstrzymanie się od oceniania na rzecz pokazywania im konsekwencji ich działań.

2

Pokazanie własnego skrępowania

Im bardziej uczniowie będą widzieli Twój wstyd i poczucie skrępowania, tym bardziej sami będą się wstydzili. Dla zapewnienia sobie poczucia bezpieczeństwa potrzebują z Twojej strony spokojnego uśmiechu i zdecydowania. Jeżeli wahasz się czy nie będzie to dla Ciebie krępujące, spróbuj przed zajęciami porozmawiać na ten temat z kimś innym, np. z innym nauczycielem.

Zapewne, nawet przy najlepszym przygotowaniu Ciebie jako prowadzącego, początkowo temat będzie dla uczniów dość krępujący – zapewniamy Cię jednak, jeżeli podejdziesz do lekcji z uśmiechem i pozwolisz sobie na szczerość wobec dzieci bardzo szybko się otworzą i docenią to.

W sekstingu problemem jest nie tylko ujawnienie zdjęć

Omawiając ten temat, warto mieć świadomość, że ujawnienie zdjęć nie jest jedynym problemem. Nawet bowiem, gdy do ich upublicznienia nie dojdzie, warto uświadamiać uczniom, że problemem jest nie samo wysyłanie sobie prywatnych zdjęć (możliwe pod pewnymi warunkami do zaakceptowania, gdy chodzi o osoby naprawdę bliskie, pozostające w trwałym związku), ale traktowanie swojego ciała i seksualności jako waluty mającej podnosić atrakcyjność i pozycję społeczną. Niestety, bardzo wiele uczennic daje się namówić do wysyłania swoich intymnych fotografii nie dlatego, by sprawić przyjemność chłopakowi, z którym są w związku. Powodem często okazuje się być chęć zaistnienia w jakiejś społeczności, podniesienia swojej atrakcyjności – zdjęcia mogą być traktowane jako sygnał „jestem atrakcyjna, zainteresuj się mną”, ale również wysyłanie zdjęć może być niejako rytuałem wejścia w dorosłość, aktem odwagi, świadczącym, że dziewczynka jest już młodą kobietą – a przynajmniej tak próbują interpretować to nastolatki, namawiając się nawzajem do wysyłania nagich zdjęć swoim kolegom lub chłopakom.

Warto więc w dyskusji o sekstingu poruszyć także problem tego, czy „handlowanie” swoim wizerunkiem jest działaniem właściwym i wartościowym – a także jakie są psychologiczne konsekwencje takiego podejścia do własnego ciała. Temat ten najlepiej podjąć, jeżeli o takich przyczynach wysyłania nagich zdjęć napomkną sami uczniowie; w innym wypadku raczej nie warto rozpoczynać dyskusji, która dla wielu gimnazjalistów może się jeszcze okazać zbyt trudna.

Relacje między dziećmi a rodzicami jako najważniejszy bezpiecznik

Ryzykowne zachowania seksualne (a seksting coraz więcej ekspertów włącza do tej kategorii) często są wynikiem niewystarczająco szczerej relacji między rodzicami i dziećmi. Mimo lekcji na temat wychowania do życia w rodzinie, większość rzetelnej wiedzy na temat seksu i powiązanych z nim zachowań pochodzi – lub też przynajmniej powinna pochodzić – od rodziców. Niestety, rozmowa na ten temat wymaga istnienia szczerej i opartej na zaufaniu relacji między uczniami a ich rodzicami.

Jeżeli dziecko ufa swoim rodzicom, a oni odwdzięczają się za to szczerością i bez zakłopotania potrafią rozmawiać także na tematy związane z seksem, ryzyko występowania zachowań niebezpiecznych znacząco spada. Jeżeli dziecko czuje się w domu akceptowane i kochane nie potrzebuje też tak bardzo podnosić poczucia własnej wartości w otoczeniu poprzez wykorzystywanie np. zdjęć swojego ciała do uzyskania aprobaty innych osób.

Szkoła nie ma zbyt wielu narzędzi do wspierania rozwoju relacji między rodzicami a dzieckiem – dlatego pod koniec tego dokumentu opisujemy kilka możliwych działań, mogących pomóc zaangażować rodziców we wsparcie uczniów w lepszym zrozumieniu zagrożeń wiążących się z sekstingiem.

Co robić, gdy mleko się już rozlało – reakcja szkoły na ujawnienie prywatnych zdjęć uczniów

Nie jest wykluczone, że mimo najlepszych chęci, w szkole zdarzy się sytuacja opublikowania prywatnych zdjęć uczniów, np. na Facebooku lub w innym, powszechnie dostępnym miejscu w Internecie. Szkoła nie powinna wówczas takiej sytuacji pozostawić bez reakcji – działania dyrekcji i nauczycieli będą

stanowiły ważną informację dla uczniów na temat granic, których przekroczenie może nieść za sobą poważne konsekwencje.

Pierwsze działania szkoły powinny być skierowane rzecz jasna na pomoc ofierze ujawnionych zdjęć. Mimo że to jej lub jego winą jest pojawienie się tych zdjęć, dziecko w takiej sytuacji potrzebuje wsparcia dorosłych i nie jest w stanie sobie poradzić samo z jej konsekwencjami psychologicznymi i społecznymi. Dlatego niezbędne jest wyznaczenie jednej osoby, która będzie stanowiła dla takiego ucznia wsparcie przez dłuższy czas od ujawnienia zdjęć – jeżeli w szkole pracuje psycholog lub pedagog, będzie on naturalnym kandydatem do tej roli. W innym przypadku, odpowiedzialność tę może przyjąć wychowawca lub inny nauczyciel. Zadaniem tej osoby będzie po prostu rozmawiać z dzieckiem, pozwolić mu wyrzucić z siebie trudne emocje i wesprzeć w radzeniu sobie ze wstydem i poniżeniem. Jeżeli będzie to niezbędne, szkoła powinna także pomóc uczniowi w znalezieniu profesjonalnego wsparcia psychologicznego.

Równolegle szkoła powinna zareagować na ujawnienie takich zdjęć i wykonać wszelkie możliwe działania, mające na celu ich usunięcie – a zwłaszcza poinformować administratora serwisu, na którym się pojawiły, że powinien usunąć zdjęcia. W przypadku Facebooka jest dość proste, ponieważ każdą opublikowaną tam treść można zgłosić jako niewłaściwą jednym kliknięciem.

Można również zasygnalizować uczniom, że publikowanie czyichś prywatnych zdjęć może być traktowane jako przestępstwo, zagrożone nawet karą więzienia. Należy to jednak zrobić dość subtelnie bez wskazywania na to, kogo problem dotyczy, aby nie pobudzać jeszcze bardziej ciekawości uczniów.

W skrajnych przypadkach można także zawiadomić policję, w celu podjęcia czynności mających na celu ukaranie osób, rozpowszechniających takie zdjęcia. Zgodnie z art. 191a Kodeksu Karnego „kto utrwała wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstęp, albo wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Ważne jest w przypadku tym, że ściganie winnych ma miejsce tutaj na wniosek pokrzywdzonego – należy więc powiadomić ucznia o jego prawach i w razie potrzeby wesprzeć.

O przekazywaniu i kolekcjonowaniu zdjęć

Przekazywanie sobie zdjęć przez uczniów jest dziś możliwe na bardzo wiele różnych sposobów. Jeszcze kilka lat temu głównym narzędziem służącym do tego były mmsy, czyli wiadomości multimedialne. Rozwój smartphonów, czyli telefonów dotykowych z wieloma różnymi opcjami, doprowadził do rozwinięcia się ogromnej ilości narzędzi (aplikacji, programów) służących do przesyłania zdjęć. Część z nich (np. Instagram) służy bardziej do robienia zdjęć mających od razu trafić do obiegu publicznego, są jednak też takie jak Snapchat, który zbudowany został w sposób, zachęcający do wysyłania sobie prywatnych zdjęć.

Aplikacja ta jest szczególnie dobrze przystosowana do przesyłania treści kontrowersyjnych lub prywatnych, ponieważ wysłane na nim zdjęcia mogą być wyświetlane maksymalnie przez 10 sekund (można też ustawić krótszy czas) po czym znikną. Zabezpieczenie to można jednak ominąć i utrwalić odebrane zdjęcie choćby poprzez wcześniej wspomniany zrzut ekranu (o czym wysyłający się dowie) lub też zrobienie zdjęcia ekranu za pomocą innego aparatu (co jest nie do wychwycenia).

Dzieci często wysyłają sobie „snapy”, a więc krótkie wiadomości obrazkowo-tekstowe, zawierające właśnie zdjęcia w skąpym ubraniu lub wręcz nagie. Wielu uczniów jest przekonanych, że dzięki ograniczeniu czasu wyświetlania, zabezpieczą się przed opublikowaniem ich zdjęć. Jest to przekonanie częściowo słuszne, ponieważ zdjęcie po chwili znika. Odpada wcześniej opisywane ryzyko, że zdjęcia zostaną upublicznione po kilku miesiącach, gdy na przykład rozpadnie się związek. Niemniej, nawet użycie snapchata wymaga bardzo dużego zaufania do odbiorcy – tego, że nie wykorzysta on sytuacji i nie utrwali zdjęcia do późniejszego ewentualnego wykorzystania.

Niestety, wśród uczniów zaobserwowano zjawisko kolekcjonowania zdjęć koleżanek. Socjologowie zaobserwowali, że w wielu szkołach pojawia się nowy trend: chłopcy udają zainteresowanie dziewczyną lub nawet pozorują krótki związek właśnie po to, aby zdobyć jej zaufanie i namówić do wysłania prywatnych zdjęć. Zdobywanie takiego zdjęcia stanowi powód do chętnienia się wśród kolegów, a bogata kolekcja zdjęć stanowi rodzaj społecznej waluty, wykorzystywanej do podnoszenia swojej pozycji towarzyskiej w hierarchii rówieśniczej. W znacznie mniejszym stopniu zjawisko to występuje wśród dziewczyn. Zarejestrowano jednak także i podobne przypadki kolekcjonowania przez uczennice zdjęć kolegów z klasy.

Informacje metodyczne

Praca w parach

W trakcie lekcji dzieci będą pracowały w parach, wspólnie wypisując powody, dla których mogą mieć miejsce kolejne wydarzenia w łańcuchu zdarzeń prowadzące do ujawnienia prywatnych zdjęć. Podczas pracy tej część duetów wypracuje zapewne wartościowe pomysły, ale mogą trafić się także takie, które nie poradzą sobie z zadaniem. Możesz wykorzystać fakt, że w scenariuszu zaplanowano aż cztery rundy pracy w parach – jeżeli więc nawet któraś dwójka nie poradzi sobie w rundzie pierwszej, pomóż im odpowiedzieć w formie „improvizowanej” i zachęć do zapisania swoich pomysłów w rundzie drugiej.

Dyskusja moderowana

W trakcie lekcji przez większość czasu zaplanowana jest rozmowa z dziećmi inicjowana przez nauczyciela. Założeniem takiej dyskusji, moderowanej przez nauczyciela jest możliwość swobodnej wypowiedzi uczniów na omawiany temat – rolą nauczyciela jest udzielanie głosu, a także jego ewentualne odbieranie, gdy jakaś wypowiedź jest zbyt długa lub nie na temat. Ze względu na to, że temat budzić będzie zapewne wśród gimnazjalistów różne emocje, warto, aby nauczyciel wprowadził na początku prostą zasadę „gdy jedna osoba mówi, reszta słucha” i konsekwentnie ją stosował.

Ważne jest także, aby w trakcie rozmowy nauczyciel nie oceniał od razu wypowiedzi uczniów i nie określał ich jako właściwe czy też poprawne. Nawet w wypadku błędnej wypowiedzi, najpierw należy pozwolić na reakcję pozostałym uczniom. I dopiero w momencie, w którym w oczywisty sposób nikt nie zareaguje na odpowiedź niepoprawną, rolą nauczyciela jest skorygować błędny tok myślenia. Wartością takiej strategii pracy jest znacznie większe zaangażowanie uczniów w dyskusję – im bardziej dominującą rolę przyjmie nauczyciel w trakcie wypowiedzi, tym mniejsza będzie gotowość uczniów do podzielenia się własnymi przemyśleniami.

Współpraca z rodzicami

Tak, jak wspomniano we wcześniejszych elementach, rodzice i ich dobre relacje z dziećmi są najważniejsze dla zapewnienia bezpieczeństwa dzieci w kontakcie z technologią. Dlatego też warto zaangażować rodziców w ten temat i zapewnić współpracę na takim poziomie na jakim będzie ona możliwa.

Wielu rodziców nie ma nawet pojęcia o tym, że ich dzieci mogą robić rzeczy takie jak seksting. Część z nich nigdy o takim zjawisku nie słyszała, inni zaś będą przekonani, że nie dotyczy to ich córek czy synów. Warto więc im zasygnalizować, że jest to zjawisko dość częste i wskazać, że nawet jeżeli ich dzieci tego nie robią, to warto, aby wsparli dzieci w rozwoju i radzeniu sobie z takimi sytuacjami jak presja rówieśnicza na ryzykowne zachowania.

Rekomendujemy następującą strategię współpracy z rodzicami w temacie kontaktów z obcymi w Internecie:

1

Powiedz rodzicom o tym, że odbyła się lekcja opisana w niniejszym scenariuszu

Uświadomi to im, że temat ten jest ważny także z punktu widzenia szkoły. Najlepiej zrobić to w trakcie wywiadówki, jako, że temat ten z pewnością wzbudzi silne emocje. Jeżeli tak się zdarzy, nie przejmuj się komentarzami rodziców, mówiących, że ich dzieci to nie dotyczy – skup się raczej na spokojnym opisanie zjawiska i wyjaśnieniu, że jest to moda dość powszechna wśród gimnazjalistów i zarówno szkole, jak i rodzicom powinno zależeć na zabezpieczeniu dzieci przed ryzykownymi zachowaniami i ich konsekwencjami.

2

Zaangażuj rodziców

Jeżeli wśród rodziców znajdzie się ktoś, kto ma odpowiednie przygotowanie do pracy z uczniami na taki temat (psycholog, seksuolog lub osoba mająca inne, odpowiednie doświadczenie) być może także mógłby przeprowadzić jakieś warsztaty na ten temat i porozmawiać z dziećmi. Rodzice często mogą wiele zaoferować szkole, jeżeli tylko da się im taką możliwość.

3

Jeżeli korzystacie z maila, możesz wysłać także rodzicom link do filmu, który obejrzeli uczniowie

Jest on dostępny w ramach platformy projektu Cyfrowobezpieczeni.pl. Możesz wysłać im także inne materiały, które uznasz za wartościowe.

Zadaj rodzicom zadanie domowe

Rozmowę ze swoimi dziećmi na temat tego, co działo się na lekcji, a także na temat tego, czy takie zjawiska mają miejsce w ich klasie. Zasugeruj rodzicom, że warto, aby unikali moralizowania i pouczania dzieci, a skupili się na rozmowie i wysłuchaniu tego, co ich dziecko sądzi na ten temat. Sam fakt, że dziecko mogłoby się otworzyć przed rodzicami i powiedzieć o tym, że na przykład doświadczało presji rówieśniczej jest bardzo dużą wartością i wiele może dać zarówno dziecku, jak i jego relacji z rodzicami.

Dla wielu rodziców rozmowa ze swoimi dziećmi na tematy związane z seksem może być dużą trudnością. Jeżeli zorientujesz się, że tak faktycznie jest, nie naciskaj w żaden sposób – rodzice, którzy nie będą przygotowani do takiej rozmowy, mogą poprzez jej nieodpowiednie przeprowadzenie uzyskać efekt odwrotny do zamierzonego.

Zadania rozwojowe dla nauczyciela i literatura dodatkowa

Dla lepszego zrozumienia omawianego tematu, możesz wykonać jedno lub więcej spośród następujących zadań:

1

Załącz konto na Snapchacie

Możesz to zrobić w sposób w pełni anonimowy, posługując się fikcyjnym imieniem i nazwiskiem. Zobacz jak ten serwis działa.

2

Przeczytaj

Raport z badań na temat sekstingu wśród dzieci opracowany na zlecenie Fundacji Dzieci Niczyje pod adresem:

<http://dziekowsieci.fdn.pl/raport-z-badan-dotyczacych-zjawiska-sekstingu>

3

Poszukaj

W Internecie wiadomości na temat niebezpiecznych konsekwencji sekstingu. Wybierz jedną lub dwie historie do opowiedzenia uczniom na kolejnej godzinie wychowawczej, aby wzmocnić efekt. Możesz także wysłać im linki do znalezionych artykułów.

Lined area for notes, consisting of multiple horizontal lines.

cyfrowobezpieczni.pl
BEZPIECZNA SZKOŁA CYFROWA